

tarragonins no es cuidaren gaire d'esbrinar el procés de la vida industrial de la ciutat i que els arxius locals d'antany han arribat als nostres temps amb molts armaris buits i els restants ben incomplets, per el qual es difícil poguer donar una idea exacta de l'antiga activitat industrial tarragonina.

LA PESTA DEL SEGLE XVII A LA SELVA DEL CAMP

ST. ANDREU «D'ESTIU».— A la Selva del Camp de Tarragona esdevé una cosa insòlita, i potser única: que'l titular de la Parròquia és dues vegades Patró. Però aquest és el fet i les dues úniques festes majors que s'hi celebren, són a honra de St. Andreu Apòstol, çò és: el 30 de novembre,— dita St. Andreu *d'hivern*,— i el 4 de juny,— dita St. Andreu *d'estiu*.

Sant Andreu *d'estiu* és una festa votada. El poble de la Selva estava en una greu penúria, i alçant els ulls al Cel, fou amparada per qui ja era el seu Patró.

DEVOCIÓ DE ST. ANDREU.— La devoció a St. Andreu, és tan antiga a la Selva, com la mateixa Selva cristiana. Certament ens consta des de que fou repoblada en el segle XII.

L'ANTIGA ESGLÉSIA PARROQUIAL li era dedicada, i consta la seva existència en el darrer terç del segle XIIe per haver-s'hi fet, en 1188, còpia de la carta de repoblació de la vila. Mossèn Pau Sugranyes, rector que fou de la Selva, (s. XVIIIe), diu que en temps de la dominació goda ja era edificada, i Mossèn Joan Pié creu que en temps dels alarbs ja existia, però ni un ni altre addueixen document probatori ni argument convincent.

En tractar-se de fer l'ESGLÉSIA NOVA,— l'actual Parròquia,— es dedicà igualment al Patró St. Andreu. Els capítols per l'edificació es signaren al primer d'agost de 1582; el 10 de novembre del mateix es posà la primera pedra, i s'hi treballà, a intervals, durant més d'una centúria, restant encara inacabada

en l'actualitat. La traça d'aquesta Església, —una de les més capaces i fermes de la contrada,— es deu al Rector de Tivissa Mossèn Jaume Amigó, i en la part constructiva hi treballà el famós mestre-arquitecte barceloní Pere Blai, i, més tard, mestre Joan Vaquer, de la Selva.

ALTAR MAJOR DE LA SELVA

Aquesta és la manifestació més ingent de la devoció selvatana a St. Andreu, però no és pas única

Tenim notícia d'un RETAULE de St. Andreu, del s. XIV, car en 1342 Francesc Arch féu donació de 134 sous barcelonesos per a què s'obrés. En ell deuria emplaçar-se la bellíssima IMATGE DE ST. ANDREU, gòtica i obra en marbre per Guillem de Timor, escultor de Montblanch, en 1345.

En 1669 es féu un tracte amb mestre Josep Juncosa, de Cornudella, per a què pintés, entre altres, un quadre del martiri de Sant Andreu, amb destí al RETAULE MAJOR de l'Església Nova de la Selva.

En 1703 es determinà que s'emprengués l'obra del RETAULE MAJOR ACTUAL, i a tal fi

féu una traça l'*hermano Jaume*,—probablement carmelità de la Selva,—i s'encomanà l'obra, que costà sis mil lliures, a Llätzer Tremulles. S'en posà la primera pedra a 30 de gener de 1704 i en 1863 fou pintat i daurat. A l'arxiu de Casa la Vila de la Selva, es guardada la traça i planta d'aquest monumental retaule, ambdues il·luminades bellament damunt pergami.

Per defecte de documentació no podem precisar quan s'adquirí la RELÍQUIA DE SANT ANDREU. La trovem mentada en inventaris de 1458 i 1507, però aleshores era servada en un *angel ab ses ales d'argent daurat ab un canelobre que te a les mans en que es un os del polse de St. Andreu...* Aquest àngel avui serva la relíquia de St. Isidre, car als 6 d'octubre de 1614 es tractà de fer l'actual reliquiari, — *el braç de St. Andreu*,— obra en plata de mestre Maymó de Tarragona, que'n cobrà 110 lliures.

També es manifestà la devoció al Sant per la munió de BENIFETS fundats sota la seva advocació. Del més antic que tenim notícia sabem que n'era fundadora Guillerma Çacosta, i en 1294 el regentava Guim de la Canal, prevere. En agost de 1323, Ramona, muller de Joan Negre, en fundà un altre; en 1383, n'existia un altre, fundació de Romeu de n'Ordí; Ramon Ermengol, prevere de la Selva, en 1385, ne fundà un altre; en 1580 n'existia un altre, fundat per Bernat d'Amer; Joan Rabassa, prevere de la Selva, també va fundar-ne un, del qual tenim notícies en 1587; Bartomeu Cogul, de la Selva, Ardiaca de Terol i Canonge de la Seu de Saragossa, també fundà un benifet sots invocació de St. Andreu; i d'altres ne fundaren més que no recordem.

Cal notar també: La fundació de la LLÀNTIA PERPÈTUA a St. Andreu, ja existent en 1285, i la llarga recensió de censals d'oli per alimentar-la. La SEPULTURA DE ST. ANDREU, —1601,—al presbiteri. Les IMATGES del Sant en els ermitoris de Parets Delgades i St. Pere del Puig. La CAMPANA dita de St. Andreu...

Certament, a aquesta amor, que tostamps

ha estat ferma, correspongué el Sant Apòstol amb una mercè ben significada. Ella, — la secular selvatana al seu Patrò,—obligà Aquest a estendre el seu tutelatge damunt la Vila, que tant l'honorava, quan els estralls de la pesta la sumien en la més ingent de les tribulacions que's recompten en la seva història.

PRELUDIS DE PESTA.—En alguns documents del segle catorzè es trova aquesta expressió: «*al temps de les mortandats*». Deuria, doncs, la pesta o mal de glànola d'aquella centúria, fer bastants estralls a la Selva. N'hi ha proves positives del 1348.

D'ençà fou freqüent la por d'altres contagis, car consten molts documents, adès donant ordres preventives, adès disposicions pel cas de què arribés la pesta, adès manaments per ocasions en què ja's creia certament introduïda.

En 1374 es parla del contagi. Aquesta és la darrera referència que'n tenim d'aquella centúria.

I en els arxius locals ja no trovem que s'en parli més fins al 1557. Aleshores, car a Barcelona comensaven a morir-se de pesta, regularen l'entrada de forasters a la Vila, manant que no's permetés als *gabatgs, calderini, gascons, ni petegayres ni altres vagabundos*. Pel gener següent, — 1558,— s'establí, en prevenció, un hospital pels pobres fora del clos de la vila, a la pedrera del Calvari. Dels 1565 i 1577 són abundoses les referències a la pesta.

Pel maig de 1586, — dia 18,— arribaren a la Selva noves de què a la Vall d'Aran estaven contagiats; als 21 d'agost, de què ho estaven a Viella; i als 18 d'octubre, a Pont de Suert, manant-se posar guardes als portals. Pel juliol de 1589 proposaren demanar al Sr. Arquebisbe que'ls cedís el Castell, si per cas venia el contagi, però al cap d'un any, — juliol del 1590,— ja llevaren les guardes dels portals, puix les noves que rebien eren bones.

Poca tranquil·litat, però, va disfrutar-se, car al cap d'un any, — desembre de 1591,— ja

les notícies del contagi, que prenia increment cap a Girona i Perpinyà, éren alarmants.

Pel novembre de 1592 també va tractar-se del contagi en els Consells de la Vila.

Els Consells de la Comuna del Camp de Tarragona - dilluns 22 juny 1599,—*com la nova de la peste sia en alguns lochs de la volta de Urgell convé se posás guardas en molts passos per lo que convé per profit de tota la terra. Fonch determinat ques posen guardas en tots los passos que condrá, que concloga tot lo Camp de Tarragona, ço es, del Pont d'Armentera que guarda lo pas de Querol fins a Montroig, ço es, comensant al pas de Querol vinga a carrech del Pont d'Armentera; l'estret de la Romiguera y lo coll de Cabra, de la vila del Pla; lo coll de Plenafeta, del de Figuerola; lo coll de Lilla y l'estret de la Riba, de la vila de Valls y Vilabert; lo pas de Cabrera i Montreal, d'Alcover, a la plana de Reus, de la Selva, y conferint, y lo Albiol, en lo cap del terme de Riudoms conferint y la vila de Reus; en lo coll de Alforge, los de Alforge; en lo camí de la Torre de Fontabella, a carrech de los de la baronia d'Escornalbou; en la plana de Miramar, los de Montroig. Se posaren dues guardas a cada pas, que guarden dia y nit y sels donara vuyt sous entre dia y nit.*

El Sr. Arquebisbe avisà als de la Selva, —6 de gener de 1607,—que a Pira hi havia contagi i es sospitava també a Pontons i Vilafranca del Penadès. També arribaren noves de què hi havia pesta a les Valls d'Andorra, —10 agost de 1614.—Als 19 de maig del 1619 de què morien del contagi a Tolon i Marsella.

Pel gener de 1630, — dia 5, — posaren guardes als portals, car la pesta de França, era també a Bagur i Regincós, a la Vegueria de Girona; i per aquell agost encara no llevaren les guardes.

A 15 de gener de 1649 posaren altra vegada guarda als portals, car tenien noves del contagi.

Així, amb intervals de noves i temors de pesta, i relatius lapsus de tranquil·litat, s'anà

escolant la primera meitat del segle XVIIe. Mes, la pesta s'apropà tant, i tant temeren el contagi, que a 6 de maig de 1650 determinaren fer pregàries per a què Déu es dignés lliberar-los d'aquell flagell.

Les noves, eren, certament, frapants.

Als 22 de març d'aquell 1650 la pesta feia estralls a Tortosa i era ja introduïda a Tarragona. Als 2 d'abril es manà posar guardes al portal d'avall i llevar-les del portal nou, car el primer convenia més que restés obert, esdevenint l'únic que hi romania en tota la Selva.

Als 23 d'octubre fou determinat pel Consell, que tots els de les masies vinguessin a viure a la Vila, i al dia següent ja quedà constituïda la *Junta del morbo*, i es llevaren les relacions comercials amb Alcover i Albiol, que estaven infectats. Uns dies més tard, — 8 de novembre, — es prohibí als pagesos que anessin a conrear al *Mas Ripoll*.

Totes les mides preventives no contingueren l'allau que planava arreu, sembrant el pànic i la mort. I el contagi també vingué a la Selva, i, *segons consta en lo archiu de la vicaria d'Alió fou introduhida assí per un home empestat del Cover per medi duna capa de llana*, com diu el P. Clarà.

Efectivament: a les darrerries del 1650 la pesta ja era a la Selva, i al 26 de gener de 1651 així ho declararen els metges de Reus i de Valls.

ESTRALLS DEL CONTAGI.—Ben tost declarat el contagi es procedí a la separació dels atacats, que instal·laren a l'hospital, corrent a càrreg del Comú totes les despeses dels que no podien pagar.

Sembla que algunes famílies retenien algun contagi a casa, car als 28 de gener de 1651 dos consellers començaren a revisar la Vila, casa per casa, per veure si hi havia atacats. L'increment del contagi fou rapidísim i en les actas dels Consells.—16 de febrer,—sabem que *per causa del mal n'hi han molts als hospitals*.

Una nova contrarietat s'afegí aleshores a tanta tribulació: en mig de tanta necessitat

el metge va negar-se a visitar els empestats, acabant per abandonar la vila, que romangué sense facultatiu.

Al primer de maig la *Junta del morbo* decretà,—com consta en les actas d'aquells dies.—«que'ls atacats es portessin a St. Pau, i allí mateix es fés una tomba ben fonda amb una porta per a tancar-la, i que's beneís la terra i allí enterréssin als que moríssi a l'hospital i que a la vora de la tomba es tingués un munt de calç per llançar-la dintre per a que's consumeixin prest els cossos». Encara no tindrien, aleshores, substituït al metge, car se digué que's fessin diligències en cercar un cirurgià.

El mal no cedia i la situació de la vila era cada dia més angoixosa. Per això dos dies després,—3 de maig,—foren votades festes a servir, les de la Puríssima Concepció, Conversió de St. Pau i St. Francesc de Paula, a fi de que intercedíssin davant l'Altíssim per a que'ls alleugerís aquell flagell.

Durant tot aquell maig, la mortalitat fou enorme. Tots els dies es donaven disposicions, però els estralls produïts pel contagi, no minvaven.

Als 2 de juny es reuní Consell a fi d'eleger un jurat que substituís el Sr. Pàmies, que havia mort, i ho fou Joan Porsilgues; aquest, morí també bentost a causa del contagi, el qual—com consta als 11 de juliol,—havia fet víctimes igualment a més de la meitat dels consellers.

I és de justícia dedicar aquí, també, una lleugera memòria al benemèrit frare agustí P. Ramon Aldabó, del Convent de la Selva, que s'oferí durant la pesta i estigué al servei dels contagiats al Castell, morint víctima de la seva caritat.

La mortalitat, doncs, era enorme al Consell, i arreu de la vila.

A frec de tanta calamitat, cal dir la tribulació que hi havia per fretura de subsistències comestibles. La crònica del P. Clarà diu que en aquest temps la Vila passà molts tropsells per motius de fam. Aquesta va manifestar-se ja de bon antuvi, car per manca de

blat, als 16 de febrer de 1651 la Vila el pagà a 8 lliures la quartera, que era considerat un preu exhorbitant.

Paralel·lament al contagi creixia la fam. Als 16 de març no trobaven blat, ni diners per a comprar-ne: *avui la vila no té cap dobla*—es llegeix en les actes del Concell,—*y la vila está sens pa ni blat*. Va remeiar-se, de moment; però el dia 27 ja tornaven a estar igual. En el Consell del 29 d'abril es determinà que dos síndics anessin a viure a Reus, amb el fi de proveir la Vila, car *vuy sta sens manteniments e stam atacats que no podem exir*. Als 18 de maig es comprà blat a 36 lliures la quartera. I si a 8 lliures el preu era qualificat d'exhorbitant pels documents de l'època, ¿com caldria qualificar-lo a 36 lliures la quartera?

Aiximateix el vi es pagà a 20 i més lliures la càrrega, i l'oli a 6 lliures, i més, el quartà.

Esgotada, doncs, la vila de la Selva en persones, diners i vitualles, es girà d'ulls al Cel, clamant misericòrdia. I Déu li concedí per mitjà del Patró St. Andreu Apòstol.

3 DE JUNY DE 1651.—A Casa de la Vila de la Selva, anys endarrera, hi havia una tauleta que tant el P. Clarà, com Mn. Pié van llegir i ens han tramès en les seves obres d'història selvatana. Es referia únicament al miracle del vot, i deia textualment:

—Als tres de juny de 1651, després de molts dies d'haver tingut patent el SSm. Sacrament mentres se deia una Missa resada; per altre discurs de temps haver tingut patent la Relíquia del gloriós Patró nostre Sant Andreu, a fi i efecte d'implorar, auxili i socors pel contagi del que està aquesta vila de la Selva molt apretadament castigada de la mà i poder de Nostre Senyor Déu Omnipotent, se determinà pels infrascrits testimonis que's possessin en una bassa tots els sants i santes del catàleg del breviari, i per un minyó es fés extracció d'un sant, i que aquell que amb sort eixiria prengué per particular Advocat del contagi que estavem i per sempre fer-li i dedicar-li festa;

SANT ANDREU

Al següent dia, a 4 de juny del dit any, posats en albarans tots els sants de la lletania del breviari que pretenien número de 274, després d'haver dit una Missa, estant patent lo Sant Braç de St. Andreu, i cantant l'himne «*Veni Creator*», i estant el Rnd. Dr. Pau Guasch Prev. i econòm revestit amb les vestes sagrades, assistint allí el Rnd. Mn. Joan Bartra, Prev., Mn. Jacint Virgili, Mn. Rafel Domingo, Prev., y beneficiats de l'Església Parroquial de la present vila; els Magnífics Pau Andreu, Gabriel Pàmies, Jurats; Jaume Monter, Pere Maçó, i'l Dr. Francesc Castellà, Notari; Josep Cisterer, Jaume Bover, Pau Movis, Gabriel Hortet, dit el Povill, Jaume Pasqual, i altres, així homes com dones, agenollats amb molta devoció davant l'altar major, foren posats, com tenim dit, els albarans dins la bossa, i per un fill de Rafel Guasch, també Rafel, d'edat 3 anys poc més

Reliquia de St. Andreu

o menys, el férem senyar tres vegades e invocant l'auxili de l'Esperit Sant, tragué un albarà dels que eren dins la dita bossa, i tragué l'albarà en el qual estava escrit el Gloriós St. Andreu nostre Patró, i quedarem tots molt alegres per la bona sort que havíem tingut en l'extracció, i reconeguérem el Gloriós St. Andreu Patró dues vegades, l'una per elecció i l'altra per sort i extracció;

i, per curiositat, després d'haver feta aquesta extracció venturosa, tornàrem el dit albarà de St. Andreu dins la bossa, i diguérem:—Per curiositat, veiam qui tornarà a eixir;—i succeí, ¡cosa meravellosa!; tornà el mateix minyó a tornar a treure de la dita bossa altre albarà, i tornà segona vegada a eixir l'albarà mateix de St. Andreu, i dit Castellà el donà en mà del Senyors Jurats, d'on quedaren amb gran fervor i confiança en l'auxili del Gloriós Patró nostre St. Andreu que

per son mitjà el poble alcançaria millora en el contagiós mal que'ns afligia, d'on experimentaren d'aquell dia en avant una milloria a dit contagi i dins pocs dies del tot deslliurat;

i en el mateix dia l'honrat Concell, en nom de tot el poble, determinaren i votaren fer solemne festa tal dia de 4 de juny;

de tot el qual fan testimoni i certifiquen els infrascrits, per haver-s'hi personalment trovat, el Rnd. Mn. Joan Bartra, presbiter, Beneficiat, d'edat 64 anys; el Magnific Jaume Monter, avui Batlle de la present Vila, d'edat 47 anys; el Dr. Francesc Castellà, notari, d'edat 61 anys; el Sr. Pere Masó, pagès, d'edat 62 anys; el Sr. Josep Cisterer, d'edat 44 anys.

Quae fuerunt acta in villa Silvae campi Archidioces. Tarracone die prima Augusti 1654, presente me Francisco Monter, presbiter et vicario dictae villae auctoritate apostolica et ordi. notari pub. ad Juvantia Rdi. Francisci Claret del Castell, presb.—S. T. V. Rectoris Parrae. Ecclesiae dictae villae.— Verum franciscus, Rectoris supradictus.—

EL MIRACLE.—Pertany a un camp ben alié a l'història, l'examinar críticament tot l'abast miraculós del fet suara exposat per un document coetani, de l'autenticitat i veracitat del qual seria ridícol posar el dubte més lleu. Això, més que a l'historiari i al crític, correspon al teòleg. Però seria absurd negar a Déu la possibilitat d'obrar-los. I, malgrat tot i haver volgut deixar sentades aquestes afirmacions, que pertanyen al camp de la doctrina pura, de la qual no podem ni devem tractar, hem volgut mentar-les.

Els documents, certament, no ens donen doctrines, però ens exposen *fets*.

I el fet fou que, ben tost votada la festa del 4 de juny, la malura minvà tant prestament, que en el Consell de 27 d'aquell agost ja's manaren suprimir *els salaris* que la pesta havia originat.

Als 12 de novembre fou determinat: *ques fassa la festa major ques paga y ques fassan gracias a Deu N. Sr. Jesuchrist y*

M.ª Santíssima de la merce nos an feta de lliurnos del mal contagios y ques fassan ditas gracias de vuy a vuyt dias. També s'obrí el comerç amb les viles que no hi havia contagi.

D'ençà no's trova ja cap més nota que parli de pesta a la Selva. Ben a l'inrevés, es fa notar sovint que en els pobles de les rodalies encara hi feia moltes víctimes. Així consta de Reus pel gener de 1652, i alguns mesos més tard, — novembre, — de Tarragona. Es prengueren mides en maig de 1652 car els estralls encara eren enormes arreu, i en març de 1653 la mortalitat era nombrosíssima a la Canonja i Pobla de Mafumet.

Però la Selva del Camp no'n sofri més. I el dia 6 de juny de 1652 ja es celebrà la primera festa solemne al gloriós St. Andreu, dues vegades Patró, predicant-hi el Rnd P. Fr. Felip Castelló, president dels Agustins de Tarragona. Aquest Fr. Castelló, al cap de dos mesos, — l'agost de 1652, — morí del contagi a Tarragona, — com ja hi havia mort el seu predecessor i gairebé tots els frares d'aquell Convent, — i va succeir-lo Fr. Joan Àguilar, que als 7 de novembre també finia víctima de la pesta. Això a Tarragona que dista ben poc de la Selva.

Resultat de la mortalitat de la pesta i les guerres d'aleshores, quedaren, a la Selva, moltes terres sense amo, i el Sr. Arquebisbe facultà, passat ja el temps prudencial, que poguéssin vendre's i s'apliqués llur import a obres pies.

L'any 1690, el contagi era a Dalmàcia, del senyoriu de Venècia. Però, d'ençà, a la Selva ja no'n trovem ni solament el nom en cap document dels segles XVII i XVIII.

Els fets, doncs, són aquests: Que fins el 4 de juny de 1651 el contagi victimà horriblement la vila. Que des del 4 de juny de 1651 ja no es parlà més del contagi a la Selva. I, principalment, que'l dia 4 de juny de 1651 es féu el vot de la festa annual a St. Andreu.

Si hi hagué o no miracle, no és de la nostra incumbència definir-ho. Però nosaltres

que admetem la veracitat dels papers que hem llegit, tenim obligació d'admetre'n les conseqüències lògiques que dimanen dels fets que exposen.

COMPLIMENT DEL VOT.—La festa del 4 de juny, ha estat sempre gelosament servada a la Selva. Gelosament i solemniament, tant com la festa principal del 30 de novembre.

Per això àdhuc s'acudí a Roma, que facultà la celebració d'Ofici a Missa Votiva del Sant, amb els ornaments vermells, tal dia com aquell. Això al marge d'altres facultats donades per la diada.

Avui per avui, la festa es servada i tothom ne sap el significat, tramès per tradició verbal d'unes generacions a les altres.

ANS DE CLOURE.—Hem arribat al tema de la nostra tasca. N'hem dit allò que'ns han llegat els vells papers.

La tradició, doncs, no és tal: és història prou documentada, sortosament.

No n'hem dit ni més, ni menys.

Per això caldria desterrar de la memòria d'aquest fet tan grat de la nostra història, tots aquells afegitons que li donen més força patètica i àdhuc més bellesa poètica, però que li fan ressentir fortament la integritat històrica.

I la veritat, per damunt de tot.

EUFEMIA FORT I COGUL.

BIBLIOGRAFIA

- Arxiu de la Corona d'Aragó, de Barcelona.— Documentació diversa.
- Arxiu Parroquial de la Selva del Camp.— Documents relatius a les esglésies vella i nova, altars, retaules, imatges, benifets, mobles del culte, etc.
- Arxiu Municipal, de la Selva.—Llibres dels Consells de la Vila, i Actas dels Consells de la Comuna del Camp de Tarragona, segles XIV al XVII.
- Joan Pié Fraiddella, prev.—Annals inèdits de la vila de la Selva del Camp de Tarragona i altres estudis d'història selvata-

na.—Revista de la Societat Arqueològica Barcelonesa, 1896 i sgs.

—Fr. Tomàs Clarà, agustí.—Historial col·lecció de notícies, etc.—Crònica històrica manuscrita del Convent de St. Agustí de la Selva.

MISSES DEL ARXIDUC CARLES D'AUSTRIA A LA TORREDEMBARRA

Durant el curt regnat del Arxiduc Carles a Catalunya, a comensaments del segle XVIII, al venir per dues vegades a Tarragona, en 1706 i 1707, es detingué a passar la nit a la vila veïna de Torredembarra on volgué oïr la santa missa de bon matí, abans d'emprendre el camí vers nostra ciutat. De l'ocurregut en ambdues ocasions es troba autèntica relació en el llibre de Baptesmes des de l'any 1703 al 1722 tingut a la parròquia de Sant Pere Apostol, retolat com segueix:

Liber Baptizatorum, Esponsalarium et Mortuorum. Inceptus Anno Domini 1703.— Josephi Llobera Rectore Ville Turrisdembarra et a Felisse Jover Presbiteri et Vicarii eiusdem Ville, scriptus. Die vero Tertia Mensis Januariis.

Al obrirse aquest registre es deixà després de la coberta un full de guarda en blanc, qual revers fou usat per a escriure la relació següent, trobada fa alguns anys per nostre amic senyor J. Casas Carbó, qui ha tingut la bondat de comunicar-la a nostre BUTLLETÍ. Diu literalment aixís:

Ad perpetuam Rei Memoriam

«Als 30 de Juny Any 1706. Passà la Magestat de Carles tercer Rey de Espanya per la vila de Torredembarra, fiu nit en dita Vila, dormia al Castell hi tenen los Comptes de Santa Coloma, y lo dia primer de Joliol hoí missa en la Iglesia Parroquial de dita Vila se rebe ab talam; Li digué la Missa lo Reverent Felix Jover que en aquella ocasió es trobava

Vicari de dita Vila Essent Rector lo Dr. Joseph Llobera de la Vila de Rocafort de Queralt y en aquella ocasió que passá lo Rey Dit Rector se trobava fora de la Parroquia y esta fou la causa que lo dit Felix Jover de la Vila de Sallás digué la Missa per sa Magestat que Deu lo guardi.

Llegirás ab atenció la sercumstancia Lo dia primer de Joliol del Any sobredit a la Matinada quant fou hora de dir la Missa per sa Magestat, Deu lo guarde, que lo seu confessor avia de dir la Missa conforma la deia cada dia, digué la Magestat—Deu lo guarde—diganme a Mi Confessor que se prepare para dicir Missa porque me quiero hir luego; y li digueren: Senyor anoche passada el Padre Confessor de Vuestra Magestat recomendó al Padre Retor de la Companya de Tarragona le dixera la Missa y dicho Padre Retor de la Companya está ya prebenido y se espera a la Secrestia para quando Vuestra Magestat tenga gusto de hir a oirla que el Padre Confessor ya esta por el Camino de Tarragona; quant luego digué La Magestat: vayan diganme al cura de que me diga la Missa para mi que no quiero que este Religioso la diga. Vingué lo Capillar del Rey y al Pare Doctor se apartás que sa Magestat no volia ell li digues la Missa y jo vestirme y acabat de devestir luego fou a Sa Magestat que, Deu guarde, posarme al Altar sens saber las serimonias y sols de dirme lo Capillero lo que avia de fer passí avant y vaig mereixer las gracias de part del Capillero que may vaig ser corregit. Avertint que totes les seremonias que tenia advertidas y depriacions (sic) no ferem ninguna cosa porque sa Magestat—Deu lo guarde—las portava totas en son Itinerari molt diferents de les que jo estava y pera les deprecacions jo tenia previnguda la Canturia pera les respotas; y a les deprecacions que ell se portava Sa Magestat, Deu lo guarde se responia.»

En el mateix foli, es llegeix a continuació:

«En lo soscrit falta advertir que quant se diu missa al Rey lo ajudant deu ser sacerdot

y no deu passar lo misal de la una part a la altra sino la mateix celebrant y quant lo sacerdot despres del *aufert a nobis quaessumus* fet lo acatament al alt lo fa al Rey.... y continua la missa com en los demés y al *orate fratres* perficionar lo circulo com en las demés missas y al *Benedicat vos omnipotens* li fa acatament ab lo cap y beneeix a ell sol porque suposa pera tots y acabat lo evangeli de Sant Joan a lo ques diu al fi de la missa despres de aver fet reverencia o acatament al altar se fa al Rey ab lo cap pero lo dia de sant Joseph del any 1707 digué missa al Rey lo Dr. Janer Virgili fill de la present parroquia y beneficiat de santa Maria del Mar de Barcelona y se turbá de tal manera que el Rey digué que clérigos tant ignorants no se abian de ver y assó fou porque se deixa lo *orate fratres* y *lavabo* y primera colecta de la missa.

Advertint que lo Dr. Virgili era lo Evangelista de Santa Maria de Barcelona y vingué aqui pera fer dita funció y se enfadaren los sindichs de dita Vila perquè ell digués la missa, los quals eran Pere Juriol, Joseph Roig Soler y Joseph Virgili germá seu y dit Virgili acabada la missa a la sagrastia digué que volguera Deu se agues romput una cama avants de venir. Lo que causá gran admiració entre los seculars allí presents »

EL CASTELL DE L'ESPLUGA DE FRANCOLI

Entre els documents que cada dia s'arreglegan a Poblet per a reconstituir son arxiu, es troba un curiós llibret compost per un oficial de l'exèrcit resident a Lleida, que l'any 1855 anà a l'Espluga de Francolí fugint del còlera, llavors declarat en molts pobles de Catalunya.

S'anomenava dit oficial Joan Novella, estigué a l'Espluga durant onze dies junt amb la familia per a prendre les aigües de la Font del ferro, visità Poblet i deixà una memòria

